

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2018,

kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 585/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 141/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 366/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 252/2014 Sb., zákona č. 254/2014 Sb., zákona č. 205/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 367/2016 Sb., zákona č. 98/2017 Sb. a zákona č. 183/2017 Sb., se mění takto:

1. V § 43 odst. 4 se slova „prostřednictvím poukázky na hmotnou pomoc v zařízení poskytujícím sociální služby,“ zrušují.
2. V § 43 se za odstavec 5 vkládá nový odstavec 6, který zní:
„(6) Ustanovení odstavce 5 se nevztahuje na
  - a) osobu invalidní ve třetím stupni,
  - b) osobu osobně pečující o dítě ve věku do 10 let závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I nebo osobu osobně pečující o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), nebo ve stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost), a to za předpokladu, že v žádosti o příspěvek na péči pro osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby byla uvedena nebo po přiznání příspěvku na péči příslušnému orgánu ohlášena jako osoba poskytující pomoc^{17a)}; je-li pečujících osob více, lze toto ustanovení použít pouze u jedné z nich, a to té, která byla určena jejich písemnou dohodou, a nedohodnou-li se, nelze toto ustanovení použít vůbec,
  - c) poživatele příspěvku na péči ve stupni II (středně těžká závislost), nebo ve stupni III (těžká závislost) anebo ve stupni IV (úplná závislost),
  - d) osobu, které byl ustanoven opatrovník,
  - e) osobu starší 68 let,u kterých se způsob výplaty dávky poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě nepoužije.“

Dosavadní odstavec 6 se označuje jako odstavec 7.

Čl. II

Přechodné ustanovení

Krajská pobočka Úřadu práce vyplatí hodnotu nevyužitých poukázek, které jí osoby uvedené v § 43 odst. 6 tohoto zákona předloží nejpozději do 2 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, a to způsobem stanoveným v § 43 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Čl. III

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu, důvod předložení a cíle navrhovaných změn.

Od 1. prosince 2017 platí nová úprava zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 111/2006 Sb.“). § 43 odst. 5 písm. a) stanoví, že pokud je dávka hmotné nouze vyplácena déle než šest měsíců v období posledních dvanácti měsíců, vyplácí se tato dávka nejméně v 35 % a nevyše v 65 % poukázkami, opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě. Lhůta šest a dvanáct kalendářních měsíců se započítává od 1. června 2017, z tohoto důvodu k výplatě poukázkami dle změněných podmínek dochází od 1. prosince 2017. Nahradit část peněz poukázkami šlo i dosud. Pracovníci Úřadu práce ČR o tom mohli individuálně rozhodovat. Současný právní stav je takový, že výplata části dávek hmotné nouze prostřednictvím poukázek je povinná. Poměr vyplácených peněz a poukázek, je ve stanoveném rozptylu na uvážení pracovníků Úřadu práce ČR. Ti jsou instruováni, aby přihlíželi k celé řadě faktorů – jednak k situaci samotného příjemce dávky, jednak k možnosti efektivního využití poukázek v místě bydliště příjemce. Větší část dávky, vyplácená v poukázkách, bude využita tam, kde má pracovník úřadu práce podezření, že příjemce nevyužije příspěvek k jeho účelu, to je k zajištění základních životních potřeb.

Poukázky v hmotné nouzi nejsou klasické stravenky, které jsou určeny jen na nákup jídla. Jedná se o poukázky na přímý odběr zboží a slouží k nákupu potravin, základních hygienických prostředků, dětského a lékárenského zboží, školních potřeb a oděvů. Tedy zboží, které zajistí osobě v hmotné nouzi základní životní podmínky. Poukázky není možné použít na nákup alkoholu a tabákových výrobků. Úřad práce ČR odebírá typizované poukázky od tří dodavatelů tak, aby lidé v hmotné nouzi mohli poukázkami zaplatit ve většině prodejen, bez ohledu na velikost obce. Dodavateli poukázek jsou Le Chéque Déjeuner, Ederend a Sodexo Pass Česká republika. Uplatnit je lze v síti prodejen nasmlouvaných dodavatelem – seznamy obchodů budou příjemcům dávky poskytovat Úřady práce.

Síť prodejen, kde přijímají poukázky je tvořena pouze dohodou mezi dodavatelem poukázek a konkrétní prodejnou. Úřad práce ČR do těchto vztahů nezasahuje, pouze stanoví, že dodavatelé jsou vázáni k pravidelné aktualizaci partnerské sítě a k jejímu rozšiřování. Poukázky jsou příjemcům nabízeny v nominálních hodnotách 20, 25, 30, 50, 100, 200 a 500 korun.

Podle vládní Agentury pro sociální začleňování je ale síť obchodů, které poukázky přijímají, nedostatečná. „V některých obcích nejsou žádné obchody, které poukázky přijímají. Tito lidé budou muset prostředky určené na zajištění základních potravin, oblečení a hygienických potřeb utrácet za dojíždění do větších měst. Představa, že takhle stát zamezí chudým v nakupování alkoholu a cigaret, je naivní. Vždycky se najdou obchodníci, kteří budou ochotni toto zboží za poukázku vydat nebo ji i vykoupit, třeba za poloviční hodnotu,“ říká Robert Herák z agentury. Vyplácení příspěvku v poukázkách podle něj povede jen k prohlubování finanční nouze nejchudších.

Předkládaný návrh novelizace zákona č. 111/2006 Sb. odstraňuje některé nedostatky a problémy spojené se současným zněním zákona. Jako velmi problematické se ukazuje

zavedení poukázek i pro osoby pobývající v ústavních zařízeních, kde v řadě případů jde o osoby, které nejsou schopny samostatně poukázky uplatnit a jejich administrace může nadále zvyšovat nároky na administrativu příjmů klientů, dále vznikají problémy s uplatněním poukázek v souvislosti s nákupy léků, případně speciálních potravinových doplňků. Již ze samotné povahy a potřeby pobytu v ústavních zařízeních vyplývá, že jde o osoby, u nichž je prakticky vyloučena možnost zvýšení příjmů výdělečnou činností.

Druhou kategorií osob, které navrhovaná novelizace vyjímá z povinného používání poukázek, jsou osoby, u kterých se podle ustanovení § 3 zákona č. 111/2006 Sb. nevyžaduje povinnost zvýšení příjmů výdělečnou činností. Jde o skupiny, které jsou přesně definovány.

Výjimkou jsou osoby, kterým byl ustanoven opatrovník. Zařazení osob, kterým byl ustanoven opatrovník, vychází vstřícně požadavku Svazu měst a obcí ČR, který navrhoval zařadit mezi osoby, na které se povinnost používání poukázek nevztahuje, osoby, kterým byl ustanoven veřejný opatrovník. Důvodem této žádosti je vysoká pracovní a administrativní náročnost spojená se zajištěním účelného využití poukázek ve prospěch opatrovanců.

V současné době je v republice cca 11 tis. opatrovanců. Opatrovanci jsou velmi rozmanitá skupina osob, které jsou v pobytových zařízeních (na ty se vztahuje novelizované znění ustanovení § 43 odst. 4), v komunitním bydlení, ve vlastním bydlení apod. Míra jejich omezení je od vigilního/vegetativního stavu až po pouhé omezení disponování s částkou větší než 500 Kč. Nově zařazené písm. d) se vztahuje jak na veřejné opatrovance, tedy osoby, o které se nikdo nechtěl postarat a ze zákona opatrovnictví připadlo starostovi či starostce obce, tak na ostatní případy opatrovnictví. Hlavními důvody pro toto řešení je nejen zabránění nerovnosti mezi různými formami opatrovnictví, ale odstraňuje i vznik možných problémů na úradech práce, které by mohly vzniknout v důsledku nutnosti volit rozdílný přístup v závislosti na formě opatrovnictví.

2. Soulad navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrh novely zákona č. 111/2006 Sb. odpovídá ústavnímu pořádku a neodporuje ani mezinárodním smlouvám, kterými je Česká republika vázána podle článku 10 Ústavy ČR.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s právem Evropské unie

Předložený návrh novely zákona č. 111/2006 Sb. se netýká práva Evropské unie. Předmět úpravy spadá do výlučné působnosti každého členského státu. Návrh tak není ani v rozporu se závazky, vyplývajícími pro Českou republiku z členství v Evropské unii, zejména se Smlouvou o přistoupení České republiky k Evropské unii, s obecnými zásadami práva Evropské unie, ani s judikaturou Soudního dvora Evropské unie.

4. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, rozpočty krajů a obcí a na podnikatelské prostředí České republiky

Návrh novely zákona č. 111/2006 Sb. nemá žádný nepříznivý dopad na státní rozpočet, na rozpočty krajů a obcí ani na podnikatelské prostředí České republiky. Naopak lze očekávat snížení výdajů na administraci poukázek.

5. Předpokládané sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel a dopady na životní prostředí

Navrhovaná změna bude mít pozitivní dopad na OZP a další skupiny osob, u nichž zákon nepočítá s pracovním zapojením. Navrhovaná právní úprava nemá vliv na problematiku životního prostředí a nebude mít za následek dopady na životní prostředí.

6. Zhodnocení platného právního stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná právní úprava nemá vliv na rovné postavení mužů a žen, a proto je z tohoto hlediska neutrální.

7. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Z hlediska ochrany soukromí a osobních údajů nebyly identifikovány žádné negativní dopady.

8. Zhodnocení korupčních rizik

V rámci přípravy návrhu zákona byla posouzena míra korupčních rizik se závěrem, že předložená novela není spojena s korupčním potenciálem.

9. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá žádné dopady na bezpečnost a obranu státu.

Zvláštní část

K článku I

K bodu 1 – § 43 odst. 4

Zrušení části věty v ustanovení § 43 odst. 4 vyplývá z podstaty umístění v pobytových zařízeních. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, rozeznává následující typy pobytových zařízení:

- a) týdenní stacionáře (§ 47),
- b) domovy pro osoby se zdravotním postižením (§ 48),
- c) domovy pro seniory (§ 49),
- d) domovy se zvláštním režimem (§ 50),
- e) zdravotnická zařízení lůžkové péče (§ 52).

Jak bylo zmíněno již v bodě 1 obecné části důvodové zprávy, samotná struktura klientů vylučuje možnost výdělečné činnosti (až na zcela mimořádné případy, kterých je zcela zanedbatelný počet). Nelze nezmínit ani to, že v řadě případů, zejména v domovech pro seniory jsou případy, kdy klient není schopen samostatně o použití finančních prostředků rozhodovat. V případě domovů se zvláštním režimem to prakticky platí o velké většině

či všech klientech (např. zařízení pro Alzheimerovu chorobu, Huntingtonovu chorobu). Je evidentní, že administrativní zátěž zařízení je neúnosná.

K bodu 2 – § 43 nově vložený odst. 6

V § 43 nově vloženém odst. 6 se navrhuje skupina osob, u kterých se způsob výplaty dávky poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě nepoužije. Jedná se o osoby, u nichž se nevyžaduje výdělečná činnost, nebo její výkon je prakticky vyloučen. Výjimkou jsou osoby pod písm. d), tj. osoby, kterým byl ustanoven opatrovník. Zdůvodnění uvedené úpravy je zmíněno v bodě 1 obecné části důvodové zprávy.

K článku II – přechodné ustanovení

Navrhuje se, aby krajská pobočka Úřadu práce vyplatila hodnotu nevyužitých poukázek, které jí osoby uvedené v § 43 odst. 6 tohoto zákona předloží nejpozději do 2 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, a to způsobem stanoveným v § 43 odst. 4 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

K článku III – účinnost

Navrhuje se, aby zákon nabyl účinnosti prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení, aby se dotčené subjekty (krajské pobočky Úřadu práce, poskytovatelé pobytových sociálních služeb) mohly na změnu dobře připravit.

V Praze dne 14.2.2018

MUDr. Vít Kaňkovský, v.r.
Ing. Markéta Pekarová Adamová, v.r.
PhDr. Olga Richterová, v.r.
PaedDr. Alena Gajdůšková, v.r.
Ing. Jan Bartošek, v.r.